

*POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE TCZEWSKIM
NA LATA 2018- 2020*

PCPR Tczew

TCZEW 2017

SPIS TREŚCI

	str.
Wstęp	3
1. Podstawy prawne	4
2. Dane demograficzne dotyczące powiatu	5
3. Diagnoza rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie tczewskim w latach 2014 – 2016	7
3.1. Charakterystyka rodzinnej pieczy zastępczej	8
3.2. Charakterystyka instytucjonalnej pieczy zastępczej	16
3.3. Usamodzielnienia	23
4. Analiza SWOT	25
5. Prognoza potrzeb i wyzwań	27
6. Plan rozwoju systemu pieczy zastępczej	28
7. Limit rodzin zastępczych zawodowych	31
8. Adresaci i realizatorzy Programu, harmonogram	31
9. Finansowanie programu	33
10. Monitorowanie	34
Zakończenie	34

*„Dzieci potrzebują miłości – szczególnie wtedy,
gdy na nią nie zasługują”.
(Henry David Thoreau)*

WSTĘP

Polityka rodzinna zajmuje szczególne miejsce w systemie polityki i pomocy społecznej. Zgodnie z art. 71 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej „państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych”. Polityka rodzinna obejmuje całokształt działań podejmowanych przez państwo, samorządy terytorialne, organizacje pozarządowe i inne podmioty w celu stworzenia odpowiednich warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin i spełniania przez nie funkcji istotnych zarówno dla ich członków, jak i dla całego społeczeństwa.

Rodzina jest pierwszym, naturalnym środowiskiem każdego dziecka. To ona powinna wychowywać je w miłości, dawać możliwość rozwoju, rozumieć jego potrzeby, być wzorcem jego postępowania. Rodzina zaspokaja najważniejsze potrzeby każdego człowieka – potrzebę miłości i bezpieczeństwa. Dlatego prawo do wychowywania w rodzinie jest jednym z podstawowych praw każdego dziecka. Gwarantuje je Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, jak również ratyfikowana przez Polskę Konwencja o prawach dziecka.

Ochrona praw dziecka powinna być przedmiotem działań podejmowanych nie tylko przez rodziców i organy władzy publicznej, ale przez każdego, kto jest świadkiem sytuacji zagrażającej szeroko rozumianemu dobru dziecka.

Pieczka zastępcza jest instytucją prawa rodzinnego. Ustanawiana jest w przypadku niemożności sprawowania opieki nad dziećmi przez rodziców. Celem ustanowienia pieczy zastępczej jest zapewnienie tymczasowej opieki nad dzieckiem. W przypadku, kiedy przeszkody w sprawowaniu opieki nie są tymczasowe i mają charakter trwały, rozważa się możliwość podjęcia procedury przysposobienia dziecka.

Niniejszy Program stanowi zbiór integralnych działań powiatu w zakresie szeroko rozumianej pieczy zastępczej zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej na okres trzech najbliższych lat. Zawiera on diagnozę sytuacji pieczy zastępczej na terenie powiatu tczewskiego za lata 2014 – 2016 oraz służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu działań,

ustaleniu priorytetów i zakresu prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w powiecie.

Przedstawiony Program jest kontynuacją działań podjętych w dotychczas obowiązującym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Tczewskim na lata 2015 -2017.

1. Podstawy prawne

Konieczność opracowywania co 3 lata nowego Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej wynika z zapisów art. 180 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 ze zm.).

Do pozostałych aktów prawnych, w oparciu o które są podejmowane i realizowane działania w zakresie Programu należą:

- ▶ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2009 r. Nr 114, poz. 946),
- ▶ Konwencja Praw Dziecka (Dz. U. z 1991r. Nr 120, poz. 526 ze zm.),
- ▶ ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r., poz. 1769 ze zm.),
- ▶ ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682),
- ▶ ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem” (Dz.U. z 2016 r. poz. 1860),
- ▶ ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016, poz. 1817 ze zm.),
- ▶ ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1868 ze zm.),
- ▶ ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487),
- ▶ ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2017 r. poz. 783 ze zm.),
- ▶ ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390),
- ▶ ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2016 r. poz. 1654 ze zm.),
- ▶ ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz.U. z 2016 r. poz. 195 ze zm.),

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 292, poz.1720),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 r. w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 274, poz. 1620).

Program wpisuje się w założenia:

- Strategii Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014 – 2020,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Tczewskim na lata 2018 – 2025,
- Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Tczewskim na lata 2014 – 2020 wraz z Powiatowym Programem działań profilaktycznych mających na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w rodzinach zagrożonych przemocą,
- Wieloletniego Programu Współpracy Powiatu Tczewskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz Podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2016 - 2019

2. Wybrane dane demograficzne dotyczące powiatu tczewskiego

Tabela nr 1: Liczba mieszkańców powiatu (stan na 31 grudnia każdego roku)

rok	2014 r.	2015 r.	2016 r.
mieszkańcy powiatu			
Ogółem	115 962	116 040	115 610
w tym:			
kobiety, w tym	58 849	58 873	58 685
Wiek 0 - 17	11 549	11 495	11 242
Wiek 18 - 59	34 654	34 281	33 948
Wiek 60 lat i więcej	12 646	13 097	13 495
mężczyźni, w tym	57 113	57 167	56 925
Wiek 0 - 17	12 235	12 220	12 038
Wiek 18 - 64	39 233	38 968	38 557
Wiek 65 lat i więcej	5 645	5 979	6 330

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej

Tabela nr 2: Mieszkańcy powiatu w rozbiu na poszczególne gminy (stan na 31 grudnia każdego roku)

<i>Ludność</i>	<i>Ogółem</i>			<i>Mężczyźni</i>			<i>Kobiety</i>		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
powiat tczewski	115962	116040	115610	57113	57167	56925	58849	58873	58685
Gmina miejska Tczew	60610	60573	60052	29236	29194	28935	31374	31379	31117
Wiek 0 - 17	11596	11599	11333	5948	5937	5804	5648	5662	5529
Wiek 18 – 59 (kobiety), 18 – 64 (mężczyźni)	38147	37616	36950	19992	19745	19413	18155	17871	17537
Wiek 60+ (kobiety), 65+ (mężczyźni)	10867	11358	11769	3296	3512	3718	7571	7846	8051
Gmina miejsko – wiejska Gniew	15875	15875	15760	7933	7933	7857	7933	7933	7857
Wiek 0 - 17	3226	3201	3138	1639	1630	1603	1587	1571	1535
Wiek 18 – 59 (kobiety), 18 – 64 (mężczyźni)	10177	10103	9982	5515	5489	5415	4662	4614	4567
Wiek 60+ (kobiety), 65+ (mężczyźni)	2472	2571	2640	779	814	839	1693	1757	1801
G.Morzeszczyn	3807	3781	3743	1946	1930	1917	1861	1851	1826
Wiek 0 - 17	931	911	894	475	467	468	456	444	426
Wiek 18 – 59 (kobiety), 18 – 64 (mężczyźni)	2442	2407	2382	1332	1311	1291	1110	1096	1091
Wiek 60+(kobiety), 65+ (mężczyźni)	434	463	467	139	152	158	295	311	309
Gmina miejsko – wiejska Pelplin	16675	16647	16564	8361	8338	8285	8314	8309	8279
Wiek 0 - 17	3564	3501	3399	1836	1811	1768	1728	1690	1631
Wiek 18 – 59 (kobiety), 18 – 64 (mężczyźni)	10730	10697	10590	5789	5755	5689	4941	4942	4901
Wiek 60+ (kobiety), 65+ (mężczyźni)	2381	2449	2575	736	772	828	1645	1677	1747
G.Subkowy	5487	5483	5538	2786	2804	2818	2701	2679	2720
Wiek 0 - 17	1287	1278	1259	663	664	653	624	614	606
Wiek 18 – 59 (kobiety), 18 – 64 (mężczyźni)	3564	3539	3574	1919	1927	1936	1645	1612	1638
Wiek 60 + (kobiety), 65+ (mężczyźni)	636	666	705	204	213	229	432	453	476
Gmina wiejska Tczew	13508	13681	13953	6851	6968	7113	6657	6713	6840
Wiek 0 - 17	3180	3225	3257	1674	1711	1742	1506	1514	1515
Wiek 18 – 59 (kobiety), 18 – 64 (mężczyźni)	8827	8887	9027	4686	4741	4813	4141	4146	4214
Wiek 60 + (kobiety), 65+ (mężczyźni)	1501	1569	1669	491	516	558	1010	1053	1111

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej

Tabela nr 3: Przyrost naturalny w powiecie tczewskim za okres 2014 r. – 2016 r.

lata ludność	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Ogółem	206	24	84
Kobiety	99	36	75
Mężczyźni	107	-12	9

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 4: Małżeństwa i rozwody w powiecie tczewskim w latach 2014 - 2016

lata	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Zawarte małżeństwa	563	562	608
Rozwody	152	231	175

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Analiza powyższych danych pozwala na wysnucie wniosku, iż społeczeństwo powiatu tczewskiego sukcesywnie starzeje się. Spada liczba urodzeń i zwiększa się liczba osób w wieku poprodukcyjnym. W strukturze ludności widoczna jest przewaga liczby kobiet nad mężczyznami. W 2016 r. wzrosła w stosunku do lat ubiegłych liczba zawartych małżeństw i spadła jednocześnie ilość rozwodów. Jest to korzystne zjawisko, z punktu widzenia polityki rodzinnej.

3. Diagnoza rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie tczewskim za lata 2014 - 2016

Zadania z zakresu pieczy zastępczej, z ramienia Powiatu, na terenie powiatu tczewskiego realizowane są przez:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tczewie,
2. Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Tczewie,
3. Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą typu rodzinnego „Rodzinny Dom Serca” w Subkowach – działająca na zlecenie powiatu,
4. rodziny zastępcze, w tym rodzinny dom dziecka.

Do zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tczewie z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej należy w szczególności: zapewnienie dzieciom

pozbawionym opieki pieczy zastępczej rodzinnej lub instytucjonalnej, tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych, w tym zapewnienie pomocy i wsparcia funkcjonującym rodzinom zastępczym, finansowanie świadczeń pieniężnych dla dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej i ją opuszczających, a także organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym różne formy pieczy zastępczej.

Dodatkowo PCPR w Tczewie prowadzi nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz organizuje szkolenia dla funkcjonujących rodzin zastępczych i kandydatów na rodziny zastępcze, prowadzi rejestr rodzin zastępczych, współpracuje z sądem, policją, ops-ami, szkołami i innymi instytucjami. Zgodnie z obowiązującymi przepisami dokonywana jest okresowa ocena sytuacji dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej oraz rodzin zastępczych, a także podawana do ośrodka adopcyjnego informacja o dzieciach wolnych prawnie.

3.1. Charakterystyka rodzinnej pieczy zastępczej

Rodzinne formy pieczy zastępczej na terenie powiatu tczewskiego obejmują rodziny zastępcze oraz rodzinny dom dziecka. To na nich spoczywa obowiązek, a jednocześnie prawo wykonywania bieżącej pieczy nad dzieckiem, jego wychowania i reprezentowania.

Rodzina zastępcza jest formą najbardziej zbliżoną do rodziny naturalnej.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- ◆ rodzina zastępcza: spokrewniona, niezawodowa lub zawodowa,
- ◆ rodzinny dom dziecka.

Rodziny zawodowe mogą pełnić funkcję pogotowia rodzinnego i rodziny specjalistycznej.

Liczba rodzin zastępczych na terenie powiatu tczewskiego od kilku lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Dominują rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem, czyli stanowione przez dziadków lub pełnoletnie rodzeństwo wychowanka. Wśród rodzin zastępczych niezawodowych dużą grupą są osoby spokrewnione z dziećmi w dalszej linii (wujostwo). Obie te grupy rodzin nie są zainteresowane rozszerzeniem współpracy z PCPR poprzez przyjęcie dodatkowych dzieci, gdyż ograniczają się do zabezpieczenia potrzeb dzieci z nimi skoligaconych. Niestety, najmniej liczną grupę stanowią rodziny zastępcze zawodowe. Pomimo starań bardzo trudno jest przekonać rodziny do podjęcia wyzwania związanego

z rolą rodziny zastępczej. Z drugiej strony, część rodzin deklarujących chęć współpracy w charakterze rodzin zastępczych nie posiada odpowiednich warunków lokalowych. Przepisy prawa określają także wymagany staż w stosunku do rodziny niezawodowej, która może starać się o przekwalifikowanie na zawodową rodzinę zastępczą dopiero po trzy letnim okresie stażu.

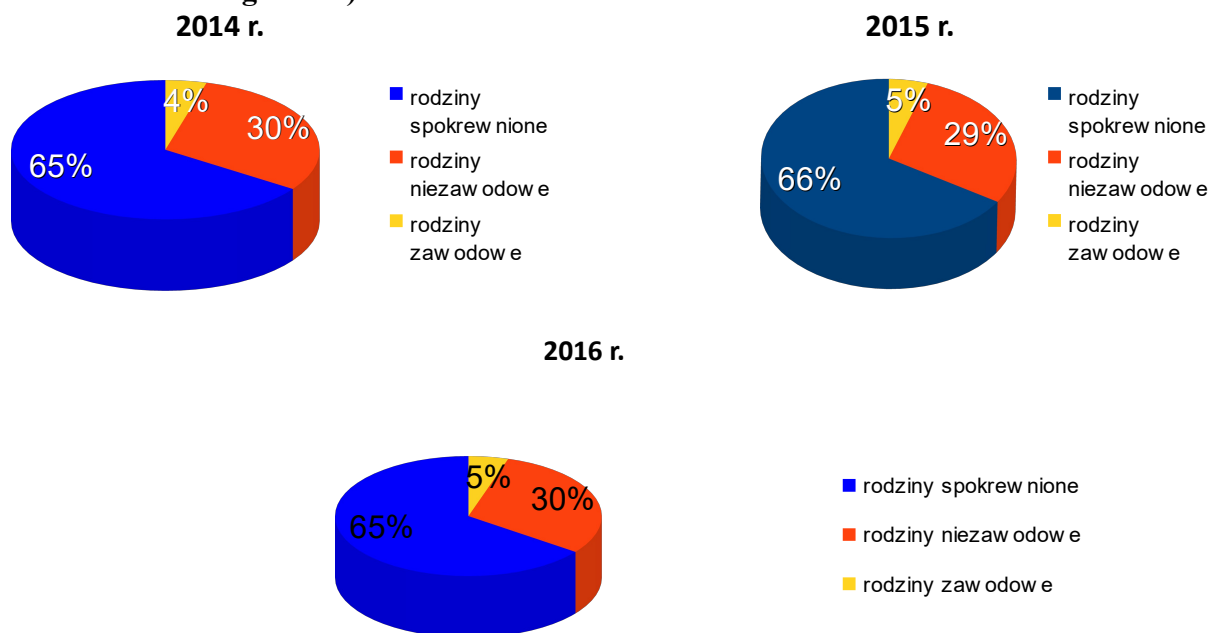
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie na co dzień wspiera funkcjonowanie rodzin zastępczych na terenie powiatu tczewskiego. Na podstawie upoważnienia Zarządu Powiatu Tczewskiego, Dyrektor PCPR w Tczewie sprawuje kontrolę nad rodzinami zastępczymi, prowadzącymi rodzinne domy dziecka oraz placówkami opiekuńczo – wychowawczymi.

Tabela nr 5: Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie powiatu tczewskiego w latach 2014 – 2016 (stan na 31 grudnia każdego roku)

Typ rodziny zastępczej		Lata					
		2014		2015		2016	
		Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Rodzina zastępcza spokrewniona		91	117	94	118	94	117
Rodzina zastępcza niezawodowa		42	58	41	57	44	63
Rodzina zastępcza zawodowa, w tym:	ogółem	6	23	7	20	7	19
	o charakterze pogotowia rodzinnego	1	0	1	3	1	2
	specjalistyczna	2	6	2	5	2	5
	rodzinny dom dziecka	0	0	1	6	1	8
Razem		139	198	142	195	145	199

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Wykres nr 1: Liczba rodzin zastępczych w latach 2014 – 2016 (stan na 31 grudnia każdego roku)

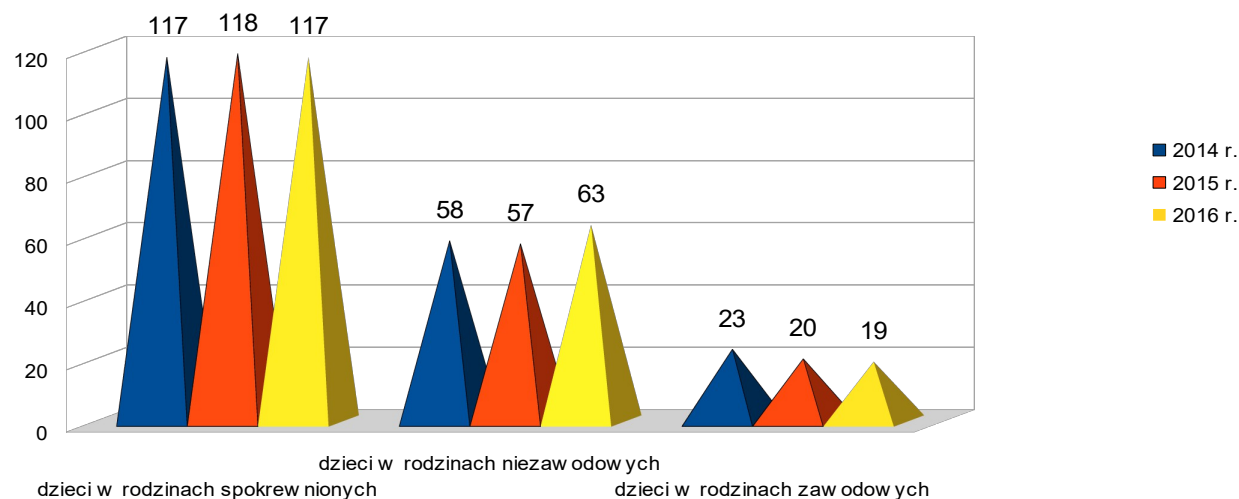
Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Tabela nr 6: Wiek dzieci pozostających w rodzinach zastępczych w powiecie tczewskim w latach 2014 – 2016 (stan na 31 grudnia każdego roku)

Wiek dzieci w latach	Rodziny spokrewnione			Rodziny niezawodowe			Rodziny zawodowe (w tym specjalistyczne, pogotowie rodzinne i rdd)		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
do 3 lat	12	10	9	2	3	3	8	6	6
4 - 6	12	11	16	5	5	5	7	6	7
7 - 13	40	37	33	16	14	17	8	6	3
14 - 17	32	36	38	22	20	23	0	1	2
18 - 24	21	24	21	13	15	15	0	1	1
Razem	117	118	117	58	57	63	23	20	19

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Wykres nr 2: Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2014 – 2016 (stan na 31 grudnia każdego roku)

Źródło: dane PCPR w Tczewie

Jak widać z powyższego zestawienia wśród dzieci przebywających w rodzinach zastępczych spokrewnionych i niezawodowych dominują osoby w przedziale wiekowym 14 – 17 lat i 7 – 13 lat. W zawodowych rodzinach zastępczych przebywają natomiast głównie dzieci w przedziałach wiekowych do 3 roku życia i 4 – 6 lat.

Dominującą liczbę dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej są małoletni, dla których miejscem pochodzenia jest gmina miejska Tczew. Na kolejnym miejscu plasują się dzieci wywodzące się z gminy Pelplin i Gniew. Najmniej dzieci objętych pomocą rodzin zastępczych pochodzi z gminy Subkowy.

Tabela nr 7: Wykaz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych z podziałem na gminy pochodzenia (stan na 31 grudnia 2016 r.)

Gmina/miasto	Liczba dzieci
Gniew	22
Morzeszczyn	11
Pelplin	28
Subkowy	7
Gmina Tczew	23
Miasto Tczew	108
Razem:	199

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Część dzieci pochodzących z powiatu tczewskiego przebywa w rodzinach zastępczych poza naszym powiatem. Także w rodzinach zastępczych na naszym terenie przebywają dzieci spoza niego. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż osoby stanowiące dla nich rodzinę zastępczą są z nimi skoligacone i podjęły decyzję o opiece nad dziećmi bez względu na miejsce zamieszkania.

Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej poza powiatem, a także liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu tczewskiego utrzymuje się na tym samym poziomie, co obrazują poniższe tabele.

Tabela nr 8: Wykaz dzieci z terenu powiatu tczewskiego przebywających w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów w ramach porozumień w latach 2014 – 2016 (stan na 31 grudnia każdego roku)

rok	2014	2015	2016
Ilość rodzin	11	12	11
Ilość umieszczonych dzieci	17	17	19
Kwota świadczeń w zł	167 998	186 627	228 579

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Tabela nr 9: Wykaz dzieci z terenu innych powiatów przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu tczewskiego w ramach porozumień w latach 2014 – 2016 (stan na 31 grudnia każdego roku)

rok	2014	2015	2016
Ilość rodzin	14	16	16
Ilość umieszczonych dzieci	16	18	19
Kwota świadczeń w zł	158 163	184 919	189 606

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Rodzinom zastępczym, na mocy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, przysługuje na każde umieszczone dziecko świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania nie niższe niż:

- **660 zł** miesięcznie – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej
- **1000 zł** miesięcznie – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka.

Rodzina zastępcza dla dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności otrzymuje

dodatek w wysokości nie niższej niż kwota **200 zł** miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka.

Rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka starosta może przyznać:

1. dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka - raz w roku,
2. świadczenie na pokrycie:
 - a) niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka - jednorazowo,
 - b) kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki - jednorazowo lub okresowo,
 - c) kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego,
3. środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego.

Wysokość i zasady przyznawana w/w pomocy w powiecie tczewskim określa dodatkowo Uchwała Nr 95/303/2016 Zarządu Powiatu Tczewskiego z dnia 29 września 2016 r. w sprawie zasad finansowania i przyznawania środków na realizację zadań z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej.

Rodziny zastępcze zawodowe oraz prowadzący rodzinne domy dziecka z tytułu pełnionych funkcji otrzymują wynagrodzenie w kwocie nie niższej niż 2000 zł. miesięcznie. Natomiast rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego przysługuje wynagrodzenie nie niższe niż 2600 zł. miesięcznie. Zgodnie z art. 91 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Rada Powiatu, w drodze uchwały, może podnieść wysokość przysługujących świadczeń. **Dlatego też przyjmując niniejszy Program zakłada się, iż wynagrodzenie dla rodziny zastępczej zawodowej nie może być niższe niż 2300 zł. i nie wyższe niż 2500 zł. miesięcznie, dla rodziny zastępczej zawodowej specjalistycznej nie niższa niż 2400 zł. i nie wyższe niż 2600 zł. miesięcznie, dla prowadzącego rodzinny dom dziecka (przy założeniu maksymalnego wykorzystania miejsc) nie niższe niż 3000 zł. i nie wyższe niż 3200 zł. miesięcznie, a dla rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego nie niższe niż 2800 zł. i nie wyższe niż 3000 zł. miesięcznie.**

Dodatkowo, ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci wprowadziła zmiany w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zatem na każde dziecko w wieku do 18 roku życia, umieszczone w pieczy

zastępczej, rodzinnym domu dziecka oraz placówce opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego, przysługuje dodatek wychowawczy w wysokości 500 zł na każde dziecko. Przyznanie dodatku następuje w drodze decyzji administracyjnej.

Wysokość środków finansowych przeznaczonych na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2014 - 2016 utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Do 2015 r. część zadań była dofinansowywana z Resortowego Programu Wspierania Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej, natomiast dodatek wychowawczy wypłacany jest ze środków rządowych.

Tabela nr 10: Środki finansowe przeznaczone na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2014 – 2016 (w pełnych złotych)

Typy rodzin	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem	870 544	975 829	999 364
Rodziny zastępcze niezawodowe	763 647	756 957	774 758
Rodziny zastępcze zawodowe, w tym specjalistyczne i pogotowie rodzinne	365 105	295 765	210 416
Razem:	1 999 296	2 028 551	1 984 538

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Tabela nr 11: Dodatek wychowawczy dla dzieci z rodzin zastępczych, rodzinnego domu dziecka i placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego wypłacony w 2016 roku (od IV- wejście w życie ustawy)

Osoby uprawnione	Kwota wypłaconego dodatku wychowawczego
dzieci z rodzin zastępczych i rodzinnego domu dziecka	715 478 zł.
dzieci z placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego	27 000 zł.

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się, na ich wniosek, opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W PCPR w Tczewie jest zatrudnionych 4 koordynatorów

rodzinnej pieczy zastępczej. Przepisy określają, że pod opieką jednego koordynatora może przebywać maksymalnie 15 rodzin zastępczych.

W 2016 r. liczba rodzin objętych nadzorem koordynatora, w stosunku do lat ubiegłych, spadła. Wynika to między innymi z brakiem możliwości rotacji środowisk korzystających z pomocy koordynatora. Działania koordynatorów wpływają pozytywnie na funkcjonowanie rodzin zastępczych i ich wychowanków. Dominującą grupą pozostają tu spokrewnione rodziny zastępcze, które poza pomocą ze strony koordynatora (podobnie jak pozostałe rodziny) mają zapewnione również wsparcie psychologiczne, a także możliwość udziału w grupie wsparcia dla rodzin zastępczych i w szkoleniach tematycznych. Pomoc psychologiczną i prawną zainteresowane osoby mogą uzyskać w Wydziale Interwencji Kryzysowej, który stanowi integralną część Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tczewie.

Tabela nr 12: Rodziny zastępcze objęte opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2014 – 2016 (stan na 31 grudnia każdego roku)

typ rodziny	Rok 2014			Rok 2015			Rok 2016		
	liczba rodzin	liczba dzieci w rodzinach	liczba odbytych odwiedzin	liczba rodzin	liczba dzieci w rodzinach	liczba odbytych odwiedzin	liczba rodzin	liczba dzieci w rodzinach	liczba odbytych odwiedzin
spokrewniona	51	72	588	59	81	1332	44	55	1366
niezawodowa	24	34	177	24	37	600	21	30	578
zawodowa (w tym rodzinny dom dziecka)	5	29	41	6	34	213	6	28	249
Razem	80	135	806	89	152	2145	71	113	2193

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Tabela nr 13: Konsultacje specjalistów PCPR-WIK w Tczewie dla rodzin zastępczych i ich wychowanków w latach 2014 – 2016

	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Liczba rodzin, którym udzielono porad	69	52	157
Liczba udzielonych porad	152	96	354

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Kolejnym zadaniem PCPR jest zgłaszanie dzieci z rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka do adopcji. Do Pomorskiego Ośrodka Adopcyjnego w Gdańsku zgłaszane są dzieci wolne prawnie, czyli takie, wobec których rodzice zrzekli się praw rodzicielskich lub których zostali pozbawieni mocą postanowienia sądowego oraz sierot.

Tabela nr 14: Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych, które zostały przysposobione w latach 2014 – 2016

rok	Liczba dzieci
2014	5
2015	3
2016	6
Razem:	12

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

3.2 Charakterystyka instytucjonalnej pieczy zastępczej

Skierowanie do instytucjonalnej pieczy zastępczej następuje w sytuacji, gdy brakuje możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej lub z innych ważnych powodów jest to uzasadnione.

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

♦ placówek opiekuńczo – wychowawczych, w tym typu:

- socjalizacyjnego,
- interwencyjnego,
- specjalistyczno – terapeutycznego,
- rodzinnego.

♦ regionalnych placówek opiekuńczo – terapeutycznych,

♦ interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych.

W placówkach opiekuńczo – wychowawczych, z wyjątkiem placówek typu rodzinnego, umieszczane są dzieci powyżej 10 roku życia. W wyjątkowych sytuacjach, szczególnie, gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa, w placówkach tych można umieścić dziecko poniżej 10 roku życia.

Wychowankowie rozwijają swoje zainteresowania zarówno w placówkach, jak i poza nimi. Uczestniczą w zajęciach filmowych, kulinarnych, plastycznych, muzycznych, komputerowych, sportowych itp.

Od stycznia 2012 r., w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pieczę instytucjonalną na terenie powiatu tczewskiego zapewnia **Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Tczewie**. W jego skład wchodzi:

1. Placówka socjalizacyjna z miejscami interwencyjnymi w Tczewie przy ulicy Wojska Polskiego 6 - dla 28 wychowanków, w tym 8 miejsc interwencyjnych;
 2. Placówka socjalizacyjna w Tczewie przy ulicy Kopernika 1 3/B - dla 8 wychowanków;
 3. Placówka socjalizacyjna w Narkowach przy ulicy Tczewskiej 21- dla 14 wychowanków.
- Łączna liczba miejsc – 50.

Jednocześnie od stycznia 2018 r. zostanie zlikwidowana placówka przy ul. Kopernika. Wynika to z faktu mniejszej ilości dzieci kierowanych do instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz usamodzielniania się dotychczasowych wychowanków.

Dzieci przyjmowane są do placówki typu socjalizacyjnego na podstawie orzeczenia Sądu, zaś do placówki opiekuńczo wychowawczej typu interwencyjnego na podstawie orzeczenia Sądu, doprowadzenia przez Policję, Straż Graniczną, wniosku rodziców, dziecka lub osoby trzeciej.

Główną przyczyną kierowania dzieci do placówki jest dysfunkcyjność rodziny, alkoholizm oraz niewydolność wychowawcza rodziców.

Placówka opiekuńczo wychowawcza poprzez swoją działalność:

- zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspakaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne;
- realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku;
- umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;
- podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny;
- zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;
- obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi;

- zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

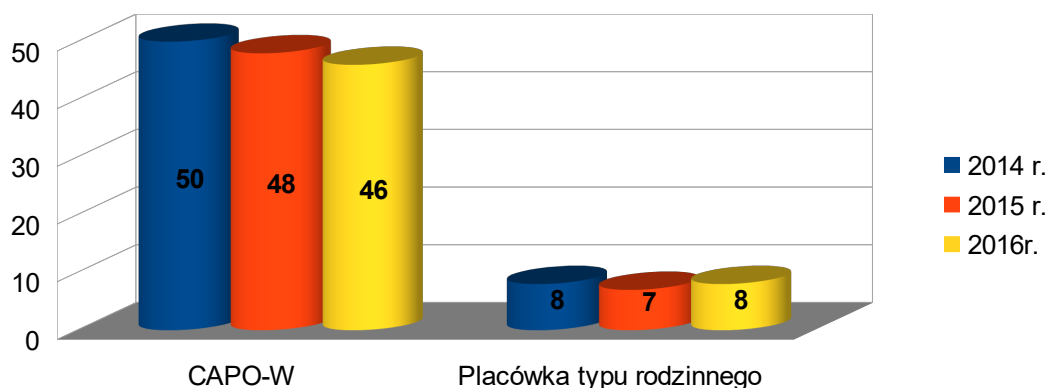
Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu rodzinnego, Rodzinny Dom Serca, prowadzona jest na zlecenie powiatu przez Fundację „Chatka Nadziei” z siedzibą w Subkowach. Od listopada 2013 r. placówka zapewnia całodobową opiekę i wychowanie **8-rgu dzieciom**, z uwzględnieniem indywidualnych i niezbędnych potrzeb każdego dziecka. Podopiecznym zapewniony jest prawidłowy proces rozwoju emocjonalnego, kulturalnego, fizycznego, edukacyjnego, resocjalizacji i przygotowania do życia społecznego oraz zawodowego. W czasie wolnym dzieci często wyjeżdżają do kina, centrów rozrywki itp.

Tabela nr 15: Liczba wychowanków przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie powiatu tczewskiego w okresie 2014 – 2016 (stan na 31 grudnia każdego roku)

Typ placówki	rok 2014	rok 2015	rok 2016
	Liczba dzieci	Liczba dzieci	Liczba dzieci
Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych	50	48	46
Rodzinny Dom Serca	8	7	8
Razem	58	55	54

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Wykres nr 3: Wychowankowie placówek opiekuńczo wychowawczego na terenie powiatu tczewskiego w latach 2014 – 2016

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

W w/w okresie placówki zaspakajały potrzeby Powiatu w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej, jednakże z uwagi na postanowienia sądowe dotyczące umieszczania w pieczy zastępczej liczego rodzeństwa dzieci były umieszczane także w placówkach poza terenem powiatu.

Tabela nr 16: Zestawienie wiekowe dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych – stan na dzień 31.12.2016 r.

Przedział wiekowy	CAPO-W	Rodzinny Dom Serca
dzieci poniżej 10 roku życia	4	3
dzieci w wieku 10 – 13 lat	6	1
dzieci w wieku 14 – 17 lat	20	2
dzieci w wieku 18 lat i więcej	16	2

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Tabela nr 17: Wykaz dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych z rozbiciem na gminy pochodzenia w latach 2014 – 2016 (stan na 31 grudnia każdego roku)

Gmina/miasto	Liczba dzieci					
	CAPO-W			Rodzinny Dom Serca		
	rok 2014	rok 2015	rok 2016	rok 2014	rok 2015	rok 2016
Gniew	15	14	11	3	1	-
Morzeszczyn	2	1	1	-	-	-
Pelplin	5	4	4	3	3	3
Subkowy	-	-	-	-	-	-
gmina Tczew	3	5	4	1	1	1
miasto Tczew	24	23	25	1	2	4
inne	1	1	1	-	-	-
Razem:	50	48	46	8	7	8

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Wśród wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych na terenie powiatu tczewskiego przeważają dzieci w przedziale wiekowym 14 – 17 lat. Wielu z pełnoletnich wychowanków placówek od stycznia 2017 r. usamodzielniało się, bądź pragnie się usamodzielniać jeszcze w 2017 r.

Podopieczni pochodzą przede wszystkim, podobnie jak w przypadku rodzinnej pieczy zastępczej, z terenu gminy miejskiej Tczew.

Tabela nr 18: Wykaz dzieci pochodzących z terenu powiatu tczewskiego, a przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów w latach 2014 – 2016 (stan na 31 grudnia każdego roku)

	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Liczba dzieci	11	13	16
Koszt utrzymania w zł	590 715	733 815	787 018

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Tabela nr 19: Wykaz dzieci pochodzących z innych powiatów, a przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych naszego powiatu w latach 2014 – 2016 (stan na 31 grudnia każdego roku)

	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Liczba dzieci	1	2	1
Koszt utrzymania w zł	61 679	109 009	52 703

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Gminy ponoszą częściową odpłatność za pobyt dzieci w pieczy zastępczej. W pierwszym roku pobytu wynosi ona 10%, w drugim 30%, a w trzecim 50%.

Tabela nr 20: Dochody powiatu tczewskiego z tytułu odpłatności gmin za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2014 – 2016

rok	Pieczna rodzinna	Pieczna instytucjonalna
2014	206 593	272 260
2015	348 182	339 711
2016	402 116	593 015
Razem:	956 891	1 204 986

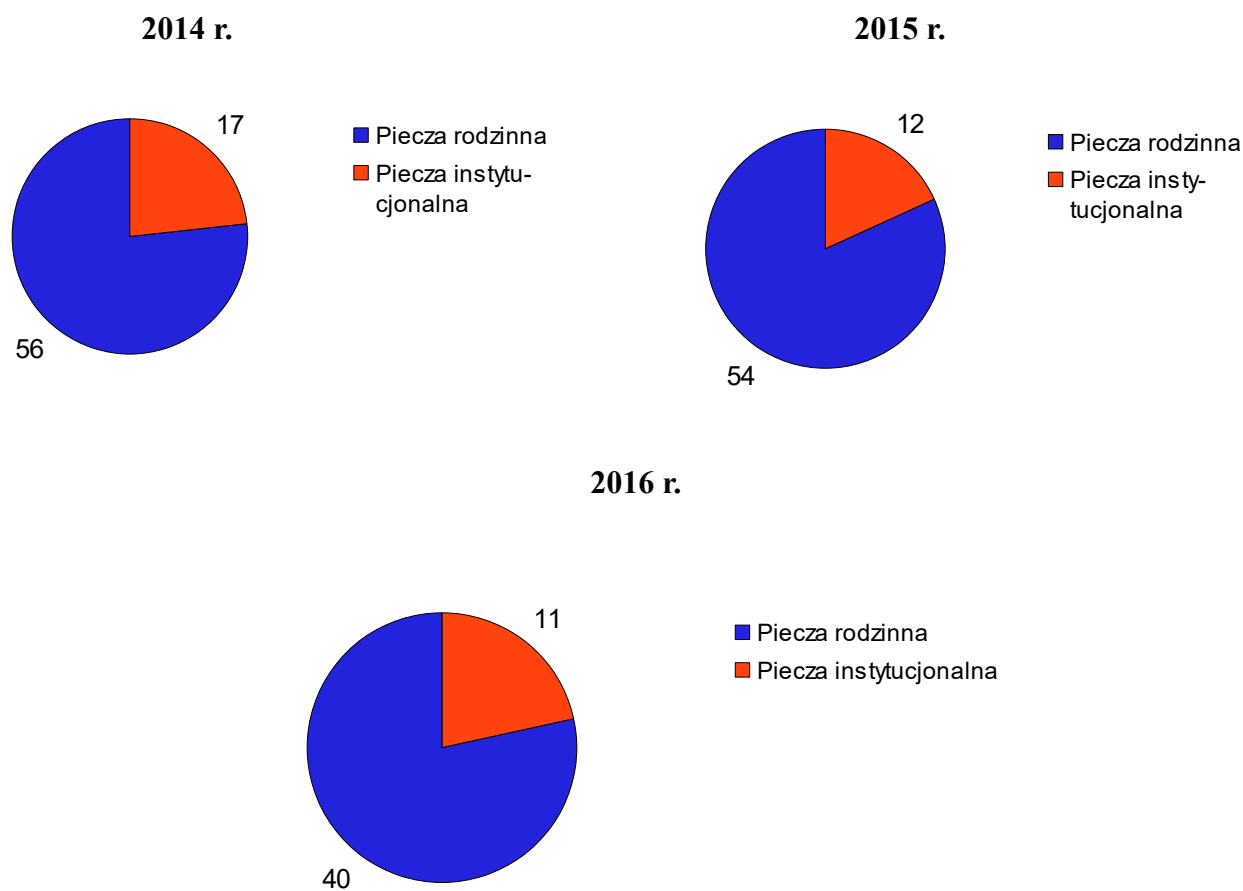
Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Tabela nr 21: Dotacja powiatu na funkcjonowanie placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego prowadzonej na zlecenie Powiatu w latach 2014 – 2016

	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Wysokość dotacji (w zł)	206 400	203 319	203 070

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Wykres nr 4: Napływ dzieci do form pieczy zastępczej w latach 2014 – 2016 r.

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Tabela nr 22: Odpływ dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2014 - 2016 r.

Wyszczególnienie	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Dzieci do 18 roku życia, z tego które:	29	44	17
powróciły do rodziny naturalnej	17	13	3
zostały umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej (zmiana rodziny)	1	22	2
zostały umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej	6	4	5
zostały przysposobione	5	3	6
inne	1	2	1
Dzieci powyżej 18 roku życia, z tego które:	17	14	19
powróciły do rodziny naturalnej	0	0	1
założyły własne gospodarstwa domowe (usamodzieliły się)	17	14	18

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Tabela nr 23: Odpływ dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2014 - 2016 r.

Wyszczególnienie	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Dzieci do 18 roku życia, z tego które:	4	11	2
powróciły do rodziny naturalnej	2	9	2
zostały umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej	0	0	0
zostały umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej (zmiana placówki)	1	0	0
zostały przysposobione	0	0	0
inne	1	2	0
Dzieci powyżej 18 roku życia, z tego które:	8	15	10
powróciły do rodziny naturalnej	0	3	3
założyły własne gospodarstwa domowe (usamodzieliły się)	8	12	7

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

Na podstawie posiadanych danych można wysnuć wniosek, iż zarówno w przypadku zastępczej pieczy rodzinnej, jak i instytucjonalnej niewiele spośród dzieci do 18 roku życia powraca do rodziny biologicznej. Jedynie dzieci z pieczy rodzinnej zostały przysposobione. Wynika to z wieku dzieci – dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych są starsze (zazwyczaj powyżej 10 roku życia) i niestety mają mniejszą szansę na adopcję.

3.3. Usamodzielnienia

Kolejną grupą osób, której udziela wsparcia PCPR, w ramach realizacji zadań z zakresu pieczy zastępczej, są usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych, a także osoby opuszczające domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży, niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę i młodzieżowe ośrodki wychowawcze, jeśli zostały umieszczone w nich na podstawie orzeczenia sądu.

Mogą oni liczyć na pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie. Korzystają także ze wsparcia w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia, a także mają zapewnioną pomoc prawną i psychologiczną.

Wysokość pomocy na kontynuowanie nauki wynosi nie mniej niż 500 zł. miesięcznie. Natomiast pomoc na usamodzielnienie się jest zróżnicowana. Zależy zarówno od formy pieczy, jak i okresu przebywania w niej. W przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej:

1. rodzinę zastępczą spokrewnioną nie mniej niż 3300 zł., jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej 3 lat,
2. rodzinę zastępczą niezawodową, zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo – terapeutyczną:
 - nie mniej niż 6600 zł., jeżeli przebywała w pieczy przez okres powyżej 3 lat,
 - nie mniej niż 3300 zł., jeżeli przebywała w pieczy przez okres od 2 do 3 lat,
 - nie mniej niż 1650 zł., jeżeli przebywała w pieczy przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku.

Tabela nr 24: Pełnoletni wychowankowie opuszczający pieczę zastępczą otrzymujący świadczenia w latach 2014 – 2016 (stan na 31 grudnia każdego roku)

		Liczba wychowanków otrzymujących świadczenia			Wysokość świadczeń		
		2014	2015	2016	2014	2015	2016
na usamodzielnienia	rodziny zastępcze	7	15	15	41 217	67 018	68 586
	placówki opiekuńczo-wychowawcze	6	8	14	35 172	42 876	50 220
na kontynuowanie nauki	rodziny zastępcze	38	42	43	207 760	198 723	177 045
	placówki opiekuńczo-wychowawcze	30	18	28	103 202	87 889	95 431

Źródło: dane własne PCPR w Tczewie

4. Analiza SWOT – mocne i słabe strony systemu pieczy zastępczej w powiecie tczewskim

Mocne strony	Słabe strony
- zaplecze w postaci jednostek pomocy społecznej i pieczy zastępczej (ośrodków pomocy społecznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, w tym Wydziału Interwencji Kryzysowej i Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Powiatowego Centrum Administracyjnego Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych), - funkcjonowanie 5 rodzin zastępczych zawodowych, w tym 2 specjalistycznych i 1 o charakterze pogotowia rodzinnego, - funkcjonowanie 1 rodzinnego domu dziecka, - funkcjonowanie 4 placówek opiekuńczo – wychowawczych z łączną liczbą 58 miejsc, w tym 42 miejscami socjalizacyjnymi, 8 miejscami interwencyjnymi, 8 miejscami w placówce typu rodzinnego (prowadzonej na zlecenie Powiatu Tczewskiego), - funkcjonowanie ośrodków wsparcia dziennego dla dzieci, - organizowanie szkoleń doskonalących dla rodzin zastępczych i szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze, - wykwalifikowana i doświadczona kadra realizująca zadania polityki społecznej, - dostęp do pomocy specjalistycznej dla rodzin zastępczych, w tym w formie grup wsparcia, - zaplecze do prowadzenia szkoleń, - cykliczne szkolenia pracowników zajmujących się pieczą zastępczą, - promowanie idei rodzicielstwa zastępczego, - udzielanie wsparcia usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej, - zatrudnienie 4 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, - dobra współpraca z Sądem, Policją, ośrodkami pomocy społecznej, ośrodkiem adopcyjnym, - wzrastająca świadomość potrzeb społecznych, - znajomość lokalnych potrzeb w zakresie pomocy rodzinie, - wsparcie psychologiczne i prawne dla mieszkańców powiatu,	- zbyt mała liczba funkcjonujących rodzinnych form pieczy zastępczej, zwłaszcza rodzin zastępczych zawodowych, - niewiele osób chętnych do tworzenia nowych rodzin zastępczych, szczególnie zawodowych, - mała świadomość społeczna o potrzebach w zakresie pieczy zastępczej, - brak propozycji pracy dla usamodzielnianych wychowanków, - brak wolontariuszy do pracy w pieczy rodzinnej, - mała ilość organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy dziecku i rodzinie, - brak rodzin pomocowych, - brak mieszkań dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej, - brak mieszkań chronionych dla nieletnich matek z dziećmi, przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej, - niewystarczające fundusze na szkolenia dla kadry pomocy społecznej, - niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację zadań i projektów, - niedoskonałość ustawy o pomocy społecznej i ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, - występowanie patologii społecznej (alkoholizmu, przestępczości syndromu wyuczonej bezradności i rozkładu życia rodzinnego), - zbyt mała liczba pracowników zatrudnionych w sektorze pomocy społecznej i ich niskie uposażenie, - niewystarczające fundusze i baza socjalna dla dzieci i młodzieży, - niewystarczająca pomoc psychologiczna dla dzieci i młodzieży, - brak wystarczającej liczby asystentów rodzin w ops, - zbyt mała liczba specjalistów psychiatrii dzieci i młodzieży w publicznych placówkach zdrowia, - brak placówek resocjalizacyjnych na terenie

- możliwość zlecania organizacjom pozarządowym zadań z zakresu polityki społecznej, - realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Tczewskim na lata 2013 – 2017 oraz na lata 2018 – 2025, a także Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020, - realizacja programów profilaktycznych	powiatu tczewskiego, - niewystarczająca profilaktyka zmierzająca do zapobiegania chorobom społecznym
Szanse	Zagrożenia
- możliwość pozyskania kandydatów na nowe rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe, - pozyskiwanie środków finansowych na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego, - wzrost świadomości społecznej, - istniejące programy ogólnopolskie, - współpraca z ośrodkiem adopcyjnym, - współpraca z powiatami ościennymi, - edukacja młodzieży, - działające organizacje pozarządowe, - identyfikacja władz lokalnych z problemami ludności, - dodatek wychowawczy dla dzieci w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka	- niewystarczające środki finansowe na rozwój pieczy zastępczej, - brak chętnych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, - wypalenie rodzin zastępczych zawodowych, - brak dostatecznych środków finansowych na realizację zadań w obszarach pomocy społecznej, edukacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, - niewystarczające uregulowania prawne i niezrozumiałe przepisy wykonawcze oraz brak spójności i stabilności ustawowych, - zanikające więzi międzyludzkie, - przemoc w programach emitowanych przez media, - brak perspektyw dla młodzieży, - występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny, m.in. uzależnienia, ubóstwo, bezrobocie, choroby, - biurokracja, - nieadekwatna do potrzeb polityka państwa wobec rodziny, - upadek autorytetów, systemu wartości, - duża liczba rodzin zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej, - występowanie patologii zachowań młodzieży i zagrożenie demoralizacją, - powrót osób opuszczających pieczę zastępczą do patologicznego środowiska rodzinnego, brak odpowiednich wzorców, wsparcia w rodzinie i ze strony środowiska

5. Prognoza potrzeb i wyzwań

1. Zapewnienie dzieciom pozbawionym opieki i wychowania w rodzinie naturalnej warunków do prawidłowego rozwoju poprzez umieszczenie w pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej.
2. Wsparcie psychologiczne, pedagogiczne i prawne dla rodzin zastępczych oraz ich wychowanków, w tym poprzez organizację grup wsparcia i szkoleń, a także spotkania indywidualne ze specjalistami.
3. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego (plakaty, ulotki, informacje w mediach, organizowanie imprez integracyjnych).
4. Zapewnienie wsparcia dla osób usamodzielnianych zgodnie z przepisami prawa.
5. Przyznawanie rodzinom zastępczym i usamodzielnianym wychowankom świadczeń wynikających z przepisów prawa.
6. Pozyskiwanie nowych rodzin zastępczych, w tym zawodowych (w ramach corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych).
7. Dostosowanie placówek opiekuńczo – wychowawczych do wymaganych standardów.
8. Partycypacja gmin w kosztach utrzymania dzieci w pieczy zastępczej.

6. Plan rozwoju systemu pieczy zastępczej

CEL GŁÓWNY ROZWÓJ SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ		
Cel szczegółowy nr 1: ROZWÓJ RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ		
Zadanie	Forma realizacji (działanie)	Wskaźnik monitorujący
PROMOWANIE RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ	Ulotki, plakaty, artykuły w prasie i internecie.	Liczba artykułów Liczba rodzajów plakatów, ulotek
POZYSKANIE, PRZESZKOLENIE KANDYDATÓW DO PEŁNIENIA FUNKCJI RODZINY ZASTĘPCZEJ LUB PROWADZENIA RODZINNEGO DOMU DZIECKA	Przeprowadzenie spotkań, szkoleń.	Liczba pozyskanych kandydatów Liczba przeszkolonych kandydatów Liczba wydanych zaświadczeń kwalifikacyjnych
WZMACNIANIE KOMPETENCJI WYCHOWAWCZYCH ISTNIEJĄCYCH RODZIN ZASTĘPCZYCH	Organizacja szkoleń, działań edukacyjnych, grup wsparcia.	Liczba szkoleń, działań edukacyjnych Liczba osób uczestniczących Liczba spotkań w ramach grup wsparcia Liczba osób uczestniczących
ORGANIZOWANIE SPOTKAŃ INTEGRACYJNYCH I OKOLICZNOŚCIOWYCH DLA RODZIN ZASTĘPCZYCH	Dzień rodzicielstwa zastępczego. Spotkania. Warsztaty.	Liczba inicjatyw
POMOC W ROZWIĄZYWANIU WYSTĘPUJĄCYCH TRUDNOŚCI	Poradnictwo specjalistyczne (psycholog, prawnik, pedagog, terapeuta, mediator).	Liczba rodzin korzystających z porad Liczba porad
WZMOCNIENIE RODZIN W WYPEŁNIANIACH FUNKCJI	Wsparcie ze strony koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.	Liczba zatrudnionych koordynatorów Liczba rodzin objętych w ciągu roku wsparciem koordynatora

		Liczba spotkań
REALIZACJA OBOWIĄZKÓW WYNIKAJĄCYCH Z PRZEPISÓW PRAWA	Sporządzanie opinii o całokształcie sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej.	Liczba dzieci w pieczy zastępczej w ciągu roku Liczba sporządzonych opinii
ZABEZPIECZENIE POTRZEB MATERIALNYCH DZIECI	Świadczenia pieniężne dla rodzin zastępczych.	Liczba funkcjonujących rodzin zastępczych Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na koniec roku Liczba dzieci umieszczonych w danym roku w rodzinach zastępczych Kwota świadczeń: - na wynagrodzenia dla rodzin zawodowych - na zabezpieczenie podstawowych potrzeb - na przyjęcie dziecka - dodatki wychowawcze - inne
Cel szczegółowy nr 2: ROZWÓJ I WZMOCNIENIE INSTYTUCJONALNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ		
Zadanie	Forma realizacji (działanie)	Wskaźnik monitorujący
DOSTOSOWANIE PIECZY INSTYTUCJONALNEJ DO OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW USTAWY O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ	Podjęcie działań mających na celu przekształcenia placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego w placówki dla 14 dzieci.	Liczba przekształconych placówek
PODNOSZENIE KWALIFIKACJI PRZEZ KADRĘ PLACÓWKI	Organizowanie szkoleń przez CAPO-W. Dokształcanie kadry pedagogicznej (studia podyplomowe).	Liczba pracowników, którzy wzięli udział w szkoleniach. Liczba pracowników podnoszących kwalifikacje na studiach podyplomowych

POZYSKIWANIE POMOCY WOŁONTARIUSZY DO REALIZACJI ZADAŃ Z ZAKRESU OPIEKI NAD DZIECKIEM	Wspieranie dzieci i młodzieży w ich rozwoju i edukacji.	Liczba wolontariuszy wspomagających pracę z dziećmi
WSPÓŁPRACA Z RODZINĄ BIOLOGICZNĄ DZIECI UMIESZCZONYCH W PLACÓWCE	Działania zmierzające do poprawy sytuacji życiowej (wsparcie psychologiczno- pedagogiczne rodziców biologicznych).	Liczba rodzin współpracujących z placówką Liczba wychowanków, którzy powrócili do środowiska rodzinnego
Cel szczegółowy nr 3: WSPARCIE PROCESU USAMODZIELNIENIA OSÓB OPUSZCZAJĄCYCH PIECZĘ ZASTĘPCZĄ		
Zadanie	Forma realizacji (działanie)	Wskaźnik monitorujący
ZWIĘKSZENIE KOMPETENCJI SPOŁECZNYCH OSÓB USAMODZIELNIANYCH	Objęcie wychowanków pieczy zastępczej oraz placówek, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej indywidualnym programem usamodzielnienia. Praca socjalna. Poradnictwo specjalistyczne.	Liczba sporządzonych w danym roku IPU Liczba realizowanych IPU Liczba udzielonych porad
OBJĘCIE OSÓB USAMODZIELNIANYCH WSPARCIEM FINANSOWYM ORAZ RZECZOWYM	Wyplata świadczeń wynikających z przepisów prawa.	Liczba osób objętych wsparciem Kwota świadczeń
POZYSKIWANIE MIESZKAŃ, W TYM CHRONIONYCH DLA OSÓB OPUSZCZAJĄCYCH PIECZĘ ZASTĘPCZĄ	Tworzenie mieszkań chronionych. Wspieranie osób ubiegających się o mieszkania socjalne poprzez pomoc w procedurze administracyjnej, stosowne pisma.	Liczba funkcjonujących mieszkań chronionych Liczba pozyskanych mieszkań Liczba pism/wniosków wystosowanych do odpowiednich urzędów Liczba wychowanków, którym udzielono wsparcia w w/w formie

7. Limit rodzin zastępczych zawodowych

Zgodnie z art. 180 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wskazującym na konieczność określenia limitu tworzenia rodzin zastępczych zawodowych zakłada się, że w latach 2018 – 2020 utworzona zostanie co roku 1 rodzina zawodowa, co pozwoli uzyskać 2020 roku liczbę 8 rodzin zastępczych zawodowych.

Limit rodzin zastępczych zawodowych w roku 2018	Limit rodzin zastępczych zawodowych w roku 2019	Limit rodzin zastępczych zawodowych w roku 2020
1	1	1

Limit nie uwzględnia rodzinnych domów dziecka.

Ustalenie limitu rodzin zastępczych zawodowych dokonano w oparciu o rozeznanie potrzeb i dotychczasowe doświadczenia w odniesieniu do liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, a także biorąc pod uwagę brak chętnych kandydatów do pełnienia tej funkcji.

8. Adresaci, realizatorzy i harmonogram realizacji Programu

Adresatami Programu są przede wszystkim rodziny zastępcze oraz wychowankowie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu tczewskiego. Nie zapominamy o działaniach skierowanych do dzieci i młodzieży, w tym z rodzin dysfunkcyjnych oraz wsparciu osób pracujących z rodzinami i dziećmi.

Realizatorem Programu, z uwagi na zapisy prawne, w głównej mierze jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tczewie, współpracujące z takimi podmiotami jak:

- Starostwo Powiatowe w Tczewie,
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Tczewie,
- Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Tczewie,
- szkołami ponadgimnazjalnymi z terenu powiatu,
- organizacjami pozarządowymi.

Program będzie realizowany w sposób ciągły. Z uwagi na specyfikę pieczy zastępczej realizacja większości zadań zawartych w programie nie może odbywać się okresowo. Inicjatywy podejmowane będą także adekwatnie do potrzeb i zgłaszanych problemów.

Harmonogram

Rok	2018				2019				2020			
Kwartał	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
ROZWÓJ RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ												
Promowanie rodzinnych form pieczy zastępczej												
Pozyskanie, przeszkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka												
Wzmacnianie kompetencji wychowawczych istniejących rodzin zastępczych												
Organizowanie spotkań integracyjnych i okolicznościowych dla rodzin zastępczych												
Pomoc w rozwiązywaniu występujących trudności												
Wzmocnienie rodzin w wypełnianych funkcjach												
Realizacja obowiązków wynikających z przepisów prawa												
Zabezpieczenie potrzeb materialnych dzieci												
ROZWÓJ I WZMOCNIENIE INSTYTUCJONALNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ												
Dostosowanie pieczy instytucjonalnej do obowiązujących przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej												

Podnoszenie kwalifikacji przez kadrę placówki												
Pozyskiwanie pomocy wolontariuszy do realizacji zadań z zakresu opieki nad dzieckiem												
Współpraca z rodziną biologiczną dzieci umieszczonych w placówce												
WSPARCIE PROCESU USAMODZIELNIENIA OSÓB OPUSZCZAJĄCYCH PIECZĘ ZASTĘPCZĄ												
Zwiększenie kompetencji społecznych osób usamodzielnianych												
Objęcie osób usamodzielnianych wsparciem finansowym oraz rzeczowym												
Pozyskiwanie mieszkań, w tym chronionych dla osób opuszczających pieczę zastępczą												

9. Finansowanie Programu

Zadania realizowane w ramach Programu finansowane będą w szczególności z:

1. budżetu Powiatu Tczewskiego,
2. budżetu Państwa,
3. budżetów samorządów gminnych (art. 191 ust. 8 ustawy),
4. budżetów powiatowych (art. 191 ust. 4 ustawy – z tytułu zawartych porozumień),
5. odpłatności rodziców biologicznych za pobyt dzieci w pieczy,
6. środków EFS.

10. Monitorowanie

Składanie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tczewie Zarządowi Powiatu Tczewskiego corocznego sprawozdania z realizacji Programu, stanowiącego załącznik do sprawozdania z działalności Centrum. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego.

Zakończenie

Dla rozwoju dziecka niezmiernie ważne jest wychowywanie się w stabilnym środowisku rodzinnym. Rodzina powinna zapewniać wszystkim swoim członkom poczucie bezpieczeństwa i miłości. Zasady przez nią wyznawane mają na celu budowanie poczucia własnej wartości jednostki i naukę prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Niestety, często zdarza się, że rodzice w nienależyty sposób wypełniają swoje obowiązki.

Wówczas niezbędne jest włączenie się państwa w wychowanie dziecka. Odbywa się to poprzez umieszczenie w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W powiecie tczewskim, podobnie jak w innych powiatach, dominują rodziny zastępcze spokrewnione. Odczuwalna jest natomiast niedostateczna liczba rodzin zastępczych zawodowych.

Wszelkie podejmowane działania mają na celu przede wszystkim dobro dziecka.